

učene glavé v šoli in pa skušnje na polji so to storile, kar dandanes vemo in znamo v vseh razdelkih kmetijstva. Kdor dandanes, ko železnice letajo iz kraja v kraj, umnega kmetijstva podučen ne napreduje, zgubljen je. — Imeli smo že tudi tako šolo kmetijstva od leta 1850. do 1863., — dobro gledé celó majhnih stroškov od 800 do 900 gold., ki jih je prizadevala; gospoda vitez Gutmansthal in Trpinec sta mi že mnogokrat pravila, da sta s svojima majarjema Pogačnikom in Kernom prav zadovoljna, in poleg družih sta ta dva oba izučena bila v tej šoli. Al tadanja nemška večina deželnega zbora je, žalibog! pokopala to šolo, a ne druge namesto nje postavila! — Daso potrebne take šole, kaže nam ves omikan svet in vse naše sosedne dežele imajo take šole: v Gorici, na Štajarskem, v Celovcu. — Tako imenovane „specijalne“ šole, to je, šole le za posamesne razdelke kmetijstva, kakor na priliko, za sadjerejo, vinorejo, gospodarstvo itd. ne zadostujejo nikakor, ker one ne naredé popolnoma izučenege kmetovalca.

Potem prestopi govornik na drugo vprašanje: ktere vrste naj bode ta šola? in nasvetuje, naj bode tako imenovana nižja, ker je taka naši deželi najbolj potrebna, da se naš kmetiški narod podučí v umnem kmetovanji in da iz nje dobivamo izvedene majarje (vavpte). Po dovršeni ljudski šoli naj bode kmečkemu mladenču od 16. leta naprej mogoče v kmetijsko šolo stopiti.

Na 3. vprašanje: iz koliko let naj obstaja ta šola? odgovarja govornik, da iz dveh let, in sicer tako, da v prvem letu se učijo tako imenovani pripravljavni in taki nauki, ki se v šolski sobi morajo učiti (ktere po vrsti našteva po izgledu družih taciš sol), v drugem letu pa se uči djansko (praktično) kmetijstvo. Prva šola, ki dobiva svoje učne pripomočke v realki, kovaški in živinozdravilski šoli in v sadje- in svilorejni poskušalnici na družbinem vrtu, naj bode tedaj v Ljubljani*), — druga praktična na deželi zunaj Ljubljane.

Na 4. vprašanje: kdo naj učilnico ustanovi in kdo naj jo zdržuje? je odgovor, da se c. k. ministerstvo za poljedelstvo naprosi zdatne podpore iz državne subvencije, ktero je že obljubilo; privzame naj se tudi tistih 210 gold., ki jih vlada zdaj obrača za nauk kmetijstva na gimnaziji; ker bode učilnica deželna, naj pripomore deželni zaklad; družba kmetijska in mestna občina naj dovolite porabo učnih pripomočkov iz kovaško-živinozdravniške šole, iz sadje- in svilorejne poskušalnice, in pa iz realke; od domoljubov, posebno iz vrste velikih posestnikov, ki bodo iz te šole dobivali pripravnih vavptov, in od hranilnice, ki rada podpira šolstvo, nadjati se je podpore. Le ako vsi ti faktorje pritegnejo, more se napraviti učilnica, kajti stroški vsake take učilnice so precejšnji.

In po vsem tem stavi dr. J. Bleiweis naposled predlog: Sl. zbor naj sklene: glavnemu odboru družbe kmetijske se daje nálog, da v smislu nasvetovanih vodil in današnjih sklepov se obrne do deželnega odbora kranjskega s prošnjo, da na vso moč v prihodnjem deželnem zboru dela na to, da dežela kranjska dobí učilnico za kmetijstvo. (Dal. prih.)

*) „Tagblatt“ je unidan spet svetu kvasil, da dr. Bleiweis hoče to šolo na Poljane spraviti. To je laž! On je le učne pripomočke deloma v tej šoli iskal, deloma v realki, deloma v sadje- in svilorejni poskušalnici; zakaj neki pisár ni z isto pravico rekel, da bode učilnica za kmetijstvo v Mahrovi hiši, kjer je za-njo gotovo več prostora kakor na Poljanah?!

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

Znano je, da se dadó mlade lesne rastlinice iz kraja v kraj presaditi, ako se delo pazljivo opravlja.

Od začetka so se le bolj s presajanjem sadnega drevja pečali; pozneje pa — pred več sto leti — so jeli nekteri tudi gozdna drevesa, pa skoro samo hraste, jelše in breste presajati, al v novejem času se je presajevanje tako pomnožilo, da so v nekterih krajih veliki gozdni oddelki samo z zasajenjem nastali.

Zasajanje drevésec po neobdelanem prostoru je toraj najbolji pripomoček, da so zopet pridonosne. Naj bi si toraj vsak posestnik v spomin vtisnil te besede, in naj bi pazil na to, da se vsako leto pri posamesnih hišah vsaj nekoliko tacega prostora obsadí.

Glavne točke, kako se to delo opravlja, hočem vsako posebej razložiti, in sicer:

1. Presajevalec mora izbrati taka drevesa, o katerih vé, da bodo na obdelani zemlji z ozirom na lego in podnebje njeno vspešno rastla.

2. Mora taka drevesa izbrati, ki so kraju najbolj koristna.

3. Mora paziti, da dobra steblica v ta namen odbere.

4. Mora steblica tako vravnati in obdelati, da more gotovo kaj od njih pričakovati.

Naša dežela je bolj gorata, toraj moramo dobro vedeti, kakošna drevesa bomo sadili na gore, kjer je podnebje čisto drugače kakor v dolinah ali na rebrih. Ne bilo bi prav, če bi kdo na gore sadil hrast, ali sploh na peščeno zemljo; bilo bi pa tudi napačno, ako bi jelše na suhe, mecesne pa na močvirne kraje sadili. Ker pri zasajenji dreves zamudimo mnogo časa in nam ono tudi stroškov prizadene, zato moramo paziti, kam in kako bomo sadili: ali so namreč lega, podnebje in zemlja ugodne za ta drevesa, ki smo je namenili saditi, kajti vsa drevesa, ki jih pri nas najbolj cenimo, ljubijo prijetno podnebje, in le tukaj povoljno rastó.

Zopet druga drevesca hočejo pa bolj ostro podnebje.

O posamesnih drevesih, kakošno zemljo ljubijo in kje je prava lega za-nje, obširno govorimo drugokrat, — danes le o presajenji sajenk.

Presadili smo do zdaj že na 1000 mladih rastlinic, sadil sem jih tudi sam, toraj menim, da nikdo ne bo mogel očitati, da Kras napravlja naša gozdnarska šola. Tudi smo prostor že obilno s semenom nasejali.

Samo ob sebi se že ume, da morajo rastlinice, ki jih hočemo presadati, veliko koreninic imeti; nemumno je, če kdo misli, da presajena drevesca nikoli ne naredé tako velikih in debelih stebel, kakor tista, ki so sama zrastla, ali ki so izrastla iz semena. Če drevesa sama tu pa tam stojé, se vé, da se samo v veje razraščejo in kratka stebila imajo; taka so tudi nepresajena, če posamesno stojijo.

Če pa vkup in gosto sadimo, pridemo temu v okom in izredili bomo lepa in visoka drevesa, ki se ne bodo nič razločevala od onih, iz semena zarejenih.

Ko so rastline, ktere smo si namenili saditi, odbrane, mora se poiskati kraj, kterege hočemo obdelati. Če hočemo pašnike zasaditi z lesom, je bolje, ako vzamemo večé listnato drevje, kajti to ima lastnost, da mladike iz porobkov in korenin požene. Bolje je tudi že zato listnato drevje saditi, kajti pod njim še zmirom lepa trava raste; pri šilovji pa ne; ondi zemljo le mah prerašča. Če tedaj hočemo večo korist od pašnikov imeti, zasadimo jih s temi-le listnimi drevesi: s hrasti, bukvami, brestmi, jeseni in javori. Kjer je zemlja bolj mokra, pa z jelšami, vrbami in topoli. Sajenke denimo pa toliko drugo od druge, da med njimi lahko trava raste. Ako pa nočemo na travo ozira jemati, sadimo jih tako

vkup, da drevesa vsaj v 60. letu v sklep zrastejo. To se bode pa pozneje bolj na tanko povedalo. Ako pa kakošno planjavo lahko zmirom opazujemo, jo pa z listnimi namešano s šilovnimi drevesi zasadimo; ozir se mora samo na drevesa, okraj, podnebje in lego jemati, da v prevelike stroške ne zabredemo.

(Dalje prihodnjič.)

Draginja zdaj — draginja nekdej.

Večkrat se slišijo med ljudmi pogovori: da zdaj so slabe letine, če ena ali druga reč ne obrodí v obilnosti, če jim toča ali pa slana nekoliko vinograde ali pa cveče polje poškoduje. Kaj bi še le rekli ti ljudje, ako bi bili živeli v onih časih, o katerih jim hočem tukaj nekaj povedati, da uničim njihove govore in jim povem ob kratkem, kako se je takrat ljudstvu godilo. Poslušajte tedaj.

V letih 1315., 1316. in 1317. je lot ječmenovega kruha veljal 9 vinarjev. Le v hišah vladarjev in posebno bogatih rodovin so še imeli košček trdega kruha. Lakota je bila v omenjenih 3 letih tako grozna, da po nasvetu škofa Bennota je več knezov prepovedalo, da tatje, ki so kruh kradli, ne smejo biti kaznovani. Leta 1317. je vagan pšenice veljal čez 20 tolarjev; v Thüringu pa celó 50 tolarjev. Kruha, ki ga ima sedaj vsaki, še celó berač, kruha takrat ni bilo nikjer; ljudje so si brezovo skorjo mleli in med repo kuhali — pa to je bila le jed premožnih; drugi, bolj revni pa niso imeli ničesa vgrizniti.

Tisuč in tisuč ljudi je takrat lakote pomrlo. Volov, krav, ovac ali kake druge klavne živine ni bilo nikjer videti več in tudi kuretine je zmanjkalo; cerknjene konje in drugo mrhovino so vživali, še — o Bog — da je le-ta bila! Ob Rajnu, v Pfalci, Hesenu, na Šleskem in Poljskem niso mrličev več pokopavali, ampak so jih brez gnjusobe jedli. — Tako pišejo enoglasno vsi zgodovinarji. — Na Rajnu se je okoli vislic gnječila množica gladnih ljudi, ki so obešenega brž z vislic sneli, ga razprtili, in se še poleg tega topli in pobijali. — Iz Erfurta so leta 1317. blizo 8000 ljudi na pokopališče znosili, kateri so skoraj vsi od glada umrli; in na pokopališča so morali straže postavljati, da živi niso ponoči mrtvih izkopavali in jih povžili. — Leta 1432. so na Saksonskem strašne plohe čisto ves pridelek pokončale. — V Thüringu je v 10 vaseh vse, ljudje in živina, konec vzelo.

V zadnjih letih 30letne vojske je vagan rži veljal po 60 tolarjev. — Leta 1694. so na Saksonskem po hudih potresih sledile take plohe, da so si ljudje latovje ali klasje od slame rezali, in ga po hišah sušili. — Leta 1695. so toča in pa miši, katerih je bilo na milijone, pokončale ves pridelek. Leta 1607. je neprenehoma deževalo meseca avgusta in septembra, meseca oktobra je že sneg padel; funt kruha je takrat veljal 18 kr. — Leta 1699. se je ob hudi dragini vdinjal marsikter oče radovoljno v vojake, ki je kralj Avgust Silni nabiral v brambo Poljske krone. Leta 1719. so prebivalci rudnatih gor na Českem travo, senó, slamo itd. jedli. — V letih 1771. in 1772. ste lakota in kuga veliko ljudi pomorili; žito je na polji čisto segnjilo. V Semnici so mogli blizo 500 otrok vzeti v občno oskrbstvo zato, ker so jim stariši lakote pomrli. — V Ode-rani je vsaki dan na ulicah po več ljudi od glada obležalo.

Kakošne nadloge so bile leta 1812., 1813., 1816. in 1817. po večem delu Evrope, to je še dobro znano tistim, ki pomnijo teh let.

Tako se je tedaj v teh letih ljudem godilo, in morebiti tisti uboščeki takrat niso tako godrnjali, kakor

zdaj nekteri izmed nas znajo; ampak so morebiti tudi takrat radi večkrat spomnili, da Bog jim je dal, in ravno On jim tudi lahko zopet odvzeme. — Bog ne daj več takih letin!

„Besed.“

Národne stvari.

Weissenfelserji na gorenskem Kranjskem.

Kako pravičen vsaki národnosti je kranjski zbor, priča temu so njegovi sklepi, da ne le nemškimi Kočevarjem v ljudskih šolah pušča nemški učni jezik, temveč še celó Weissenfelser-jem, katerih je le prav majhna peščica.

Weissenfels, Slovenci ga imenujejo Fužine, je fara na skrajni meji gorenskega Kranjskega proti nemškemu Koroškemu. Vsa fara po imeniku škofijskem šteje le 585 duš.

Ker „Novice“, kolikor je znano, če tudi so prehodile vse slovenske kraje in mnogo družega svetá, nikoli še niso nič bolj na drobno govorile o Weissenfelserjih, naj jim podamo mi majhno črtico.

Če nas kdo vpraša: koliko Nemcev je v tej fari? odgovorimo mu, da ni celih 100, ki bi samo nemški govorili, al to veljá le od odraslih.

Ali je tudi Slovencev v tej fari? Prav veliko, kajti Weissenfelserji si prav radi žen iščejo v Ratečah, bližnji slovenski fari na Gorenskem.

Pogostoma se tedaj primeri, da matere, ker ne besedice nemške ne znajo, poduk otrók v krščanskem nauku prepustijo očetom popolnoma.

Koliko faranov pa samo slovenski zna? Celó malo ali skor nobeden.

Ali so katerikrat v tej fari slovenske pridige, kakor je nekdej bila navada, da je vsako drugo nedeljo bila pridiga slovenska? Na to odgovorimo, da zdaj so samo nemške pridige.

Ali se v ljudski šoli nemški otroci tudi slovensčine učijo? — Odgovor: ne. Celó malo otrók je, da bi znali tudi slovenski, razun onih, katerih matere so Slovenke.

Ali nemški Weissenfelserji zeló čislajo svoj nemški jezik? — Prav zeló, kajti navzeti so navade krotanskih Nemcev, da Slovence zmirjajo z „windische Tocker“. Neumni Nemeč povsod misli, da je kaj družega kot kdo drug, čeravno se v bistri pameti s Slovincem v obče nikakor meriti ne more.

Ali bi vendar tudi radi slovensko znali? — Odgovor: da! — pogostoma se sliši: „da bi le tudi kranjski znal!“ Slovenski jezik jim je potreben, ker so v najbliži dotiki s Slovenci.

Mnogovrstne novice.

* *Sviloreja na Koroškem.* Da sviloreja tudi na Koroškem — tako piše „Besed“. — ni brez dobrega vspeha, priča naznanilo, kterege je (starejša) družba sviloreje na Koroškem te dni na svetlo dala. Iz tega posnemljem, da je število družnikov narastlo leta 1869 do 315; kokonov se je pridelalo 1414 funtov, ti bi zmotani dali 200 funtov sirove svile, ktera bi okoli 5000 gld. vredna bila. Ker v našej bolj hladnej deželi še ni bilo kaj bolezní pri svilodih, prihajajo Primorci in Italijani sém kokonov za seme nakupovat, ali pa tudi semena; takega semena se je lansko leto pridelalo, kolikor se je družbi naznanilo, 483 lotov. Murbovih dreves je nasajenih 709.794, med temi je 10.408 starih visokih dreves; pa še veliko več bi se jih nasadilo, ako bi ne bili Lahí pred 8 leti toliko slabih in izsušenih dreves v našo deželo pripeljali; vem za gospodarje, ki so po 50 in še več takih dreves

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 8. junija 1870.

Gospodarske stvari.

Nova družba za oskrbovanje Japaneškega svilnega semena.

Razglas svilorejcem.

Da se povzdigne sviloreja (židoreja) v našem cesarstvu, neobhodno je potrebno, da se vsako leto dobí iz Japana izvorno zdravo seme.

V ta namen je dr. Syrski, poročevalec o svilarstvu pri izhodnje-azijatski ekspediciji, komisiji svilorejski v Gorici priporočal, naj bi po ministerstvu poljedelstva delala na to, da se kaka velika kupčijska hiša loti tega podvzetja, po katerem bi se pošteno Japaneško seme dobivalo v naše dežele.

F. E. Rittmeyer in tovarši v Trstu so se na to lotili omenjenega podvzetja in razglašajo svilorejcem to družbo (Grain-Importgesellschaft) tako-le:

1. Kdor si želi naročiti Japaneškega semena, naj se zadnji čas do konca tega meseca obrne v Trst do gosp. F. E. Rittmeyer & Comp., ali pa do pisarnice družbe kmetijske (societá agraria) in naj pové, koliko kartonov tega semena da želi, za vsak karton pa naj priloži 10 frankov are.

2. Naročniki naj povejo, ali hočejo semena zelenkasto-rumeno-belega ali pa belega, posebno dobre (superieur) ali le dobre sorte, ker cena je uni nekoliko viša kakor tej.

3. Kedar naročeno seme iz Japana pride v Trst, konec meseca novembra ali prve dni decembra, bode se naročnikom to na znanje dalo, da sprejmejo seme proti temu, da doplačajo, kar veljajo naročeni kartoni.

Podvzetniki, ki v prvi vrsti gledajo le na pospéh domačega svilarstva, se nadjajo, da jih bodo svilorejci krepko podpirali v tem podvzetju, ki je prvo v našem cesarstvu.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Dalje.)

Če pa od tistih vrst dreves, ki jih hočemo za presajanje pripraviti, imamo že mnogo majhnih rastlinic, se vé, da potem ni treba semenskega gozdnega vrta napravljati. Treba le, da jih iz posekov in semenskih prostorov, kjer jih je večkrat veliko preveč, izrujemo in v sadni vrt presadimo, tako dolgo, da dobijo primerno velikost in dosti koreninic. K pomnoženju koreninic pa tudi s tem veliko pomagamo, če nekoliko let pred zadnjim presajanjem z ostro lopato navpik zemljo globoko prederemo in koreninice odrežemo. Ostale koreninice se potem pomnože in rastlinice hitreje rasto na stanovitnem mestu.

Če pa nočemo, ali če ne moremo tako delati, in

če mislimo velike planjave nasaditi, pa si izvolimo vsaj take sadike, ki niso še v sklepu ali tesnobi in ki imajo obilne in dobre koreninice.

Ravnajmo se vsegdar po tem vodilu, da nobene rastlinice ne presadimo, če nima dovolj in prav dobrih koreninic. Samo če presajamo plemena taka, ki so pri nas redka, denimo jih tudi z manjšimi koreninicami v zemljo.

Resnica je, da največ slabih rastlinic pogine in da niso le stroški, ki smo jih imeli z dvojnimi kopanjem jam, bili zastoj, ampak tudi vsa presadba je ljuknasta in grše izgleda, kakor je bilo pri prvi presadbi. Če pa nas vodi misel, v takem gozdnem vrtu veliko število smrek ali borovine zarediti, ktere brez priprav že v nekoliko letih izrujemo in presadimo, se tako delo opravlja tako-le:

Prostor, ki smo ga za to odmenili, naj se okoplje, debelejega kamenja očisti, plevel naj se odstrani. Potem naj se z brano povleče.

Ko je vse to opravljeno, naj se naredé 2 do 3 palce široki in poldrugi palec globoki razorčki, ki pa morajo po 10 do 12 palcev narazen biti.

Ti razorčki naj se s semenom nasejejo gosto, in enmalo pokrijejo s prhlo zemljo, čez katero se potem nekoliko mahú položi.

Kakor hitro se pokaže plevél, opleti ga je treba, in prostor se mora tako dolgo čistiti, dokler niso rastlinice 2 do 3 leta stare.

Ko smo vse to dognali, naj se rastlinice ali sajenke v velikih kepah izrujejo, na sajenski kraj prenesó, in ondi zopet v manje kepice, kterih vsaka mora 6 do 12 rastlinic imeti, razdelijo, in te naj se v majhine luknice sadijo, ki jih z mahom in majhnimi kamenčki pokrijemo.

Tako sajenje s kepo v grme se skoro vselej dobro obnese in jih lahko na oralu 250.000 in še veliko več izredimo, ako so vrste v zarejalšču goste bile.

Od presajanja nježnih sadik.

Pri presajanju mladih sadik moramo posebno na te-le reči dobro paziti:

1. Kteri čas je najbolji za presajanje?
2. Koliko saksebi morajo zasajene biti?
3. Po katerem pravilu se morajo luknice narediti?
4. Na kaj moramo pri ruvanju sajenk paziti?
5. Kako moramo sajenke v koreninah in vejah obrezavati?
6. Kako moramo sajenke gleštati, če jih ne moremo hitro v zemljo deti?
7. Na kaj moramo paziti, če imamo rastlinice kam poslati?
8. Ktera pravila moramo pri presadbi sploh pred očmi imeti, in

9. kako bomo presajene sadike mnogih uim obvarovali?

Skusil bom na vsako prašanje posebej odgovoriti, in sicer:

1. Kdaj je najboljši čas les saditi?

Najboljši čas les saditi je, kedar mu je listje odpadlo v jeseni do spomladi.

Čeravno drevesa tudi lahko poleti presajamo, vendar to ni navadno že zaradi tega ne, ker nimamo delalcev, in drevja varovati ni mogoče. Šilovje pa že meseca septembra pričnemo presajati, da se dobro obnese.

Kteri čas je pa vendar najboljši: zimski, spomladanski ali jesenski?

O tem so misli različne. Eni hočejo brez izjemka vsake sorte le jeseni ali pa pozimi pri vspešnem vremenu presajati; drugim se le spomladi dobro zdi, — še drugi pa sadijo vsaki čas, kedar jim okoliščine dopuščajo, bodi-si jeseni, pozimi ali spomladi.

Po vsem tem je pa vendar jesenska in zimska sadba že zato najugodnejša, ker presajenih drevesec zavoljo pomanjkanja vode v poletnem času ne moremo zalivati. V tem času pa nam dež in snežna voda to delo opravita. Zemlja se koreninic dobro prime in mokroto vzdržuje bolj, kakor če bi spomladi zalivali, ali pa še brez zalivanja delali.

Jesenske in zimske sadbe se tedaj večkrat bolje obnesejo, ko spomladanske.

Popolnoma dognana resnica je pa ta, da izmed vseh sadeb je še spomladanska najizvrstnejša, ako bomo delali na tanko in po pravilih.

Če sadimo sajenke jeseni ali pozimi, stojé mnogo časa in so mnogim nevarnostim izpostavljene, da še ne vemo ne, ali so se prijele. Mnogo se jih spridi, boleha in hira in sčasoma pogine.

V spomladi je vse to drugače; sajenke se raje prijmejo, ako jih v rahlo, z gnjilovico ali pa blatom namešano zemljo denemo in potem večkrat dobro zalijemo.

Ako pa imamo veliko sadik presaditi, in vemo, da ne moremo končati sadbe pred časom, je pa bolje, da jeseni počakamo, kakor pozno spomladi sadimo.

Razvidno je, da je jesenska in zimska sadba najboljši, ako ne moremo spomladi pravilno saditi, posebno če še v suhi jeseni ali v zimskem času sadimo, ko se prst raje med koreninice vleže.

Vendar moramo v nekterih slučajih spomladi saditi, če nam tudi več stroškov in dela prizadene, in sicer na takih krajih, kjer vsajena drevesca mnogo od mraza trpijo in kjer se je bati, da jih srež iz svojih stajališč vzdigne, in to posebno šilovin.

Kjer pa spomladi mraz tudi nastane že pozno, je pa vendar jesenska sadba prva, ktera je tudi povsod navadna.

Na taki zemlji, ki je mokra, in kjer se je bati, da ne bi rastlinice celo zimo v vodi in ledu stale, pa skopljimo v jeseni samo luknje in sadimo, ko je prst rahlja, v spomladi.

2. Koliko saksebi morajo zasajene biti?

To prašanje zavisí od namena, ki ga hočemo z nasadbo doseči. Nameni so pa mnogovrstni. Preglejmo posamesne okoliščine, in pokazalo se nam bo, kako moramo saditi?

A. Nasajanje pašnikov.

1. Ako smo namenili iz sajenk vprihodnje velika drevesa izrediti in paše popolnoma ne odstraniti, sadimo že več rastlinice, ki smejo imeti že kaka 2 palca v premeru, po 24 do 32 čevljev eno od druge. Ako

pa nočemo debelih debel izrediti in jih posekati še ne debele, pa jih sadimo 16 do 18 čevljev saksebi.

V prvem slučaju bomo na oralu potrebovali 76, v drugem pa 239 ali 177 sajenk.

2. Če pa na pašo nič ozira ne jemljemo, potem sadimo na vsakih 8 čevljev eno tako sajenko.

V tem primerljeji jih bomo na oralu potrebovali 940, in nasajeni prostor bo o 60 letih tako poln, kakor tisti, ki je bil s semenom nasejan in večkrat izredčen.

B. Nasadba takih oddelkov, ki jih lahko opazujemo.

1. Ako moramo tako močne sajenke saditi, da prestanke že 6 do 10 čevljev visoko odraščeni sadik zboljšujemo, sadimo 6 do 8 čevljev saksebi.

V prvem slučaju bomo na oralu potrebovali 1600, v drugem pa 940 sadik, in nasadba bo čez 60 let popolna.

2. Če pa hočemo manjše rastlinice do 3 čevlje dolge saditi, ne sadimo bliže, kakor 4 čevlje, a ne več kakor 6 čevljev eno od druge. Rabimo jih v prvem primerljeji 3700, v drugem 1600 na oralu, in nasadba bo že v 20. letu popolna.

C. Pri nasadbi poljskih kolarnic sadimo na vsake 3 čevlje eno rastlinico.

D. Pri nasadbi drevoredov denimo vsako sadiko po 16 do 24 čevljev narazen v zemljo.

E. Pri nasadbi živih mej sadimo močne sajenke po 1 čevlj, slabe pa po pol čevlja saksebi.

Izračunjeno je pod B., da potrebujemo 2100 sadik, če sadimo le 4 čevlje eno od druge več, kakor pri sadbi 6 čevljev eno od druge. Svetovati je, da sadimo zmirom po 6 čevljev eno od druge, ker bo nasadba že tudi v 40. letu popolna in delo s pol manjimi stroški končano.

4 čevlje saksebi pa sadimo, če ni dobra zemlja in če je lega proti solncu obrnjena. Drevesca se naglo zgosté in zemlja je hitrega vsahnenja obvarovana. Ako se nam po sreči izide, tudi že čez 40 let gozd izredčimo; in stroški, ki smo jih imeli, so nam povrnjeni, ako je les drag. (Dal. prih.)

Sporočilo o predivstvu.*)

Če gré za to, da se kaka nova koristna stvar poskusi in vpelje, ki še ni v navadi, ali pa že znana stara zboljšša, je omikanemu kmetovalcu ali obrtniku zadostno, da se mu razloží, dopové in s primernimi dokazi potrdi reč, kakošna je, kako se napravi in kakošne pogoje zahteva. Iz tega prec prevdarja in presojuje, in če vidi, da bi mu kazalo, ne lbo treba ga še spodbujati, marveč prec bo poskusil, če praksa uboga teorijo.

Kjer so umni in omikani kmetovalci, tam je lahko napredovati v kmetijstvu. Vsaka dobra reč se hitro razširi, ker tukaj dober poduk veliko zdá. Al druga je s prostim kmetom. Tukaj sam poduk le malo zdá. Če hočemo med prostimi kmetovalci kaj dobrega razširiti, potreba je, da vse to najprej sami poskušamo in izpeljemo ter potem pokažemo, da tako rekoč z rokami tipljejo, potlej še le verjamejo in poskušajo. S

*) S tem sestavkom je marljivi gospodar Piskar družbi kmetijski poslal tudi svoje prve skušnje, ki jih je naredil z lanom in konopljo po načinu, po katerem predivo izdelujejo v učilnici Moravsko-Schönberski.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 22. junija 1870.

Gospodarske stvari.

Nekoliko besedí o travi in senu.

Naj nekoliko besed spregovorimo posebno zdaj, ko je ravno čas košnje.

Beseda „seno“ pomeni perje, cvetje in steblo vseh rastlin, ktere se pokosijo v nezrelem stanu in se potem posušé, tako, da ne ostane več vode v njih, kakor 15 odstotkov. Nasprotno od posušenih nezrelih rastlin so suha stebila in peresa zrelih rastlin, to je, slama, ki je veliko manjše redivne vrednosti zato, ker ima komaj 22 odstotkov snov v sebi. Da je pa tako malo redivne moči v takem senu, pa tudi v slami, prihaja odtod, ker najvažnejše redivne snove v rastlini so se dale za izdelovanje zrnja, in ker se mehki vlaknec zelene rastline pri dozorenji v težko porabljivo lesno lakno spremení.

Le tedaj toraj smemo upati, da dobimo dobro redivno senó, ako pokosimo in posušimo rastlino še pred dozorenjem. Žalibog, da se čeravno ne povsod, vendar prav mnogokrat nasprotno ravná; še le takrat, ko je trava že rumena, zrela, kedar je detelja že jela rujaveti, to je, zoreti, ljudje menijo, da je pravi čas košnje. Zakaj pač tako? Navadno se trdi, da je neobhodno potrebno pustiti travo dozoreti, da se seme napravi, ki po tem odpade in služi prihodnjemu zrodu; in tako se leto za letom ravná, pa mesto dobrega redivnega sená se vedno prideluje pusta slama! Po takem ravnanji gré v pogubo neizrečeno veliko dohodkov, a vendar se namen, to je, zasajanje semena, ne doseže. Nikakor nočemo odrekati, da travno seme, ki pade na tla, ne bi moglo kaliti med drugimi že starejmi močnimi rastlinami; al prav gotovo to tudi ni, ker skušnja uči, da se rastline na travniku zaplodijo tudi po mladikah iz korenin. To kažejo nekteri travniki, ki so že stari, da jim opeša s časom moč kaljenja in da postanejo celó redki, čeravno so na njih rastline dozorele.

Najugodnejši čas kositi travnike in deteljo je takrat, ko je večina rastlin v cvetji, kajti tedaj je v njih največa redivna moč, in gotovo dajo tedaj pokošene in posušene rastline najzdatnejšo, močno, redivno seno. Po cvetenji pa se v rastlinskem telesu najredivnejše snove, to so, gnjilčne, porabijo za izdelovanje semena in zrnja. Koliko vrednost pa ima zrnje, to vsi gospodarji vejo, in lahko o tem sami sodijo.

So pa tudi taki, ki celó priporočajo kositi travnike še pred cvetjem, in to trdijo s pravičnim vzrokom, kajti gotovo se trava veliko čvrstejše spodraste, in tako seno je posebno bogato na gnjilčnih obstojnih delih, kar tudi dobri travniki in pašniki dostojno spričujejo.

Tako ravnati pa je mogoče le tam, kjer je močna zemlja in dostojno vlažno obnebje, ki služi hitri spod-rasti rastlin.

Če to ali uno stvar preiskujemo, najdemo, da je najumnejši in ugodnejši čas za košnjo, kakor smo že omenili, kedar so rastline v polnem cvetji, ne pred in ne kasneje.

Po „Gosp. Listu“.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Dalje.)

3. Kako si moramo jamice za sajenke narediti?

Pri izdelovanji jamic moramo ozir jemati:

- a) na čas, kdaj naj se kopajo;
- b) koliko naj bode ena od druge in v katerem redu;
- c) kako široke in globoke naj bodo;
- d) odločitev zemlje po lastnostih in dobrotah.

Kar se tiče časa, kdaj naj se jamice napravijo, odgovorimo to, da je pripraven za to vsak letni čas, vendar si raji izberemo take čase, ko lože in ceneje delavce dobimo, ko je noč kratka, dan pa dolg, toraj ne pozno v jesenskem ali zimskem času.

Dobro je tudi jamice pol leta pred sadbo napraviti, da se prst zrahljá in rastlinicam zdatneje tekne. Moramo pa tukaj na dvoje paziti. Če imamo čisto majhine rastlinice, ni potreba jamic nič napravljati, kajti majhne ljuknice trava zaraste in pri sajenji manjka prsti. Drugače je pa to pri starejih in večih sadikah. Pri takih je pa dobro jamice poleti pred narediti, posebno če je zemlja vezljiva, ilovnata.

Koliko naj bodo sajenke vsaksebi, bilo je že povedano; vprašanje je tedaj le: v kakošnem redu?

Pri nas na Kranjskem, kjer nimamo še vredjenih gozdov, je dobro, da se le posekani prostori zasadijo. Bolj izobraženim, ki delajo iz planjav gozde, je pa to že tudi znano, toraj ne govorim o tem nič družega, kakor to, da rečem: prostor, ki ga hočeš na novo zasaditi, najpred zmeri, potem potegni žnoro in tū zaznamvaj s količkom, kam ima vsaka rastlinica priti, ki jo hočeš vsaditi. Tako dobimo natančnost in red.

Širjava in globočina jamic odvisí od zemlje in od velikosti rastlinic. Če je zemlja dobra, naredimo le široke in globoke jamice, da rastlinice ugodno v nje denemo. Če pa je zemlja slaba, je pa bolje, da 3 do 6 palcev (colov) širje jamice napravimo, da mlade rastlinice, ki že same po sebi v mladosti pešajo, svoje koreninice lahko zrahljano zemljo poženo.

Sploh se pa ravnajmo po teh pravilih: Rastlinice, debele kakor puškina cev, morajo od 2 do 3 čevljev široke in 1 čevljev in pol globoke jamice imeti. Rast-

line debele, kakor prst na roki, morajo imeti 2 do 3 čevlja in pol široke in dober čevljev globoke jamice, — še manjši denimo v take, ki so $1\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ čevlja široke in tričetrt do 1 čevlja globoke. Če pa imamo čisto majhine rastlinice, 1 do 2 čevlja dolge, potem so jamice dosti velike, če imajo tričetrt do enega čevlja v primeri in so 5 do 6 palcev globoke. Imamo pa sajenke le 5 do 10 palcev velike, napravimo jamice 5 palcev široke in 3 do 4 palce globoke.

Ne denimo pa sajenke nikoli globokeje v zemljo, kakor so bile v prvi mladosti. Mnogo rastlin pogine zaradi tega, ker koreninice njihove pridejo v pusto zemljo, se ne morejo razvijati, pa tudi ne ogrevati in izrežati od zgoraj. Tudi na površji puščene koreninice se posušijo, in rastline poginejo.

V peščeni zemlji pa moramo sajenke 2 do 3 palce globokeje djati, kakor so bile poprej. Da pa pri sajenji dobro zemljo hitreje ločimo od slabe, naj se pri kopanju jam gleda na to, da se rušina deva na eno stran, boljša zemlja na drugo, in slaba zemlja zopet na drugo stran. To ločenje nam daje dvojn prid: prvi je ta, da pri sajenji vemo, ktere zemlje potrebujemo najprej, in da hitro delamo. Drugo je pa to, zlasti pri večih rastlinicah, za ktere moramo jame že pol leta popred skopati, da se skozi zimo razpršene in obilo dobre in rastlinam zdatne prsti dadó.

Pri izdelovanju jamic, če hočemo uspešno delati, bi se lahko poslužili svedra, ki je samo zato narejen, in se „rastlinski sveder“ imenuje; ker je pa pri nas gozdoreja še na zelo nizki stopinji, že moremo zadovoljni biti, da se ljudje poslužijo lopate.

Da bomo pa vedeli, koliko stroškov nam bo delo prizadajalo, je dobro, če vemo, koliko jamic more v jesenskem poletnem času en sam priden delavec narediti. Skušnje kažejo to-le:

Če je jamica		Na lahki ali rahli zemlji brez kamenja	Na ilovnati zemlji ali tudi rahli pa travo in vresjem preraščeni	Na ilavnati zemlji namočeni s peskom (majhnimi kamenčki)	Z navadno lopato in sekuro
široka	globoka				
palcev	palcev				
6	4	1000	800	750	
8	5	600	550	500	
10	6	500	450	400	
14	6	450	400	350	
16	8	300	250	220	
22	12	180	160	140	
30	14	100	80	70	

Opomin na novo postavo,

po kateri se od zastalega plačila davkov morajo vprihodnje obresti (činži) plačevati.

Dr. Brestel, blaga duša v rajncem ministerstvu Giskrovem, je ob enem bil tako zvita glava, da je znal izvintati iz vsake stvari davek, celo davek od davka. Na predlog blagega dr. Brestelna je državni zbor dunajski lani sklenil postavo, ki je bila 9. sušca potrjena, po kateri mora obrest (činž) plačati, kdor je zamudil davek ob pravem času odrajtati.

Ker ta postava 1. dan prihodnjega meseca moč zadobi, zato opominjamo vsacega, kdor čez 50 goldinarjev z državnimi prikladami davka plačuje (kdor ga manj plačuje, ne spada pod to postavo), naj ne zamudi odrajtati ga ob pravem času,

sicer mora za vsacih 100 goldinarjev in za vsak dan en krajcar in pol za zamudo plačati.

Na Kranjskem so za plačevanje davka ti-le časi odločeni:

1. gruntni davek in hišni razredni davek se odrajtuje vsaki mesec do zadnjega dne meseca;

2. davek od hišnega činža se odrajtuje v Ljubljani vsake kvatre, namreč 1. februarija, 1. maja, 1. julija in 1. oktobra vsako leto; — na deželi pa 1. januarija, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra vsako leto;

3. pridobitni davek se plača prvi mesec vsake polovice leta, to je, do konca januarija in do konca julija vsako leto;

4. davek od dohodka se plača na koncu vsacega četrt leta, tedaj do konca marca, do konca junija, do konca septembra in do konca decembra vsako leto.

Naj tedaj nihče ne pozabi plačila ob pravem času — se vé da, če ima denarja — sicer pride v škodo, da od davka mora še zamudnino plačati.

O volitnih zadevah.

Slovenski možje kaj hočete?

Paradišče 13. rožnika.

Dve banderi vibrata zdaj in ljudi vabite pod svojo krilo. Na enem je zapisano: „vse za vero, dom in cesarja“; to bandero drži v roci domoljubna narodna stranka slovenskih mož. Na drugem je zapisano „brezverstvo“ in „zoper narodnost Slovencev“; vodji tega bandera so nemškutarski liberalci. Iz tega je očitno, da ste si obe stranki ravno navskriž, ena zoper drugo. Kar prva hoče sezidati na korist slovenskemu narodu in državi avstrijski, nenemški, to jej hoče druga s silo podréti.

Kaj porečete, dragi mi Slovenci! na katero stran se hočemo vstopiti, kadar pride čas volitve za deželni zbor? Svojo glavo stavim za to, da po živem prepričanju gotovo odgovori vsak: Pod zastavo narodnega bandera! Proč z nemškutarskimi liberalci! — Vže prav! le tako naprej! in pravica mora zmagati krivico, ki se nam proti ravnopravnosti godi po učilnicah in uradnih in v prenapetih davkih. Čujte, kolikrat se zgodi, da zavoljo „precartane“ nemščine, ki je večina slovenskega naroda ne zastopi, si mora ubogi kmet za taka pisma, ki so v nemškem jeziku izdelana, tolmača iskati, da mu za plačilo komaj na pol prebere, kaj stoji v tožbi ali pismu, kar bi gotovo lahko sam ali njegov sin prebral, ko bi bilo v njegovem domačem jeziku pisano, in si tako prihranil čas in denar, in se še marsiktere pravde obvaroval. Al če pogledamo na odstotne davke pri prepisih zemljišč in na prevelike stroške pri iztirjevanju davkov in družih dolgov, ki se včasih tako visoko narastejo, da presegajo dolžni kapital, kdo potem more reči, da niso to krivice, ki se že več let godijo in kmetu gulijo brado!

Al prijatelji moji, tako ne smé več biti, da bi za kmeta le veljali plug, brana in motika, — vse drugo pa za gospôdo. Tudi mi smo poklicani k ravnopravnosti in svobodi, da se z umom svojega duha in jezika mikamo na duši in telesu. Resni časi se bližajo! Zato, slovenski možje, varite se volkov v ovčjih kožuhih, če pridejo s priliznjeno besedo do vas pri volitvah, — votli nemškutarji so, naši najhujši nasprotniki.

Našim domačim narodnim možem zaupajmo, kateri so po večletnem svojem delovanju pokazali, da jim je za blagor našega ljudstva mar, — kateri se že veliko let borujejo za pravice njegove, — in če jim še ni obveljalo doseči vsega, za kar se trudijo, niso oni tega krivi; saj nimajo kanon in soldatov, da bi s silo delali; na ustavni poti, v deželnem zboru se neprestra-

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 29. junija 1870. ~

Gospodarske stvari.

Svilorejska sporočila.

Iz Ospa v Istri 14. junija.

Gojitelje sviloprejek bode zanimalo, zvedeti, kako se tu pri nas sviloprejke ponašajo. Pretekli dve leti so se svilni črviči še precej dobro sponesli, in galeta se je po 1 gold. do 2 gold. 50 krajc. funt na trgu v Kopru prodala; to leto pa je s črviči kaj slabo; vsi grejo pod zlo, nočejo se rediti, veliko se jih je že zavrglo; samo en kmet jih je nad tri gnojne koše v njivo za gnoj peljal; le redko komu so se zapredli. Galeta se je že pretekli teden v Kopru po 1 gold. 50 kr. do 2 goldinarja prodajala, pa kaj, ker je malo robe. Največ galeta je v Kopru vsako leto na sv. Lazara dan 19. junija na prodaj; kako se bode prodajala, Vam bodem koj naznanil*), da se bodo vedeli reditelji sviloprejk na Kranjskem potem ravnati, ker vsi ti kupčevalci potlej gor na Kranjsko odrinejo. — Naznaniti moram tudi čast. občinstvu, da je naša liberalna primorska deželna vlada v naši vasi v Ospu dovolila dva sejma, in sicer bodo ti sejmi ob nedeljah, to je zadnjo nedeljo meseca junija in prvo nedeljo meseca novembra, letošnje leto 26. junija in 6. novembra. Kaj bomo v prihodnje le ob praznikih sejmnevali? Kaj poreče naš, v krščanskem duhu izgojeni narod? Jeli bode narod k tem prazničnim sejmom dohajal! Ne mislite pa, da je srenja želela v praznik sejme imeti; ne, ne, le deželna vlada nam jih je omenjene dneve poslila. Res daleč smo z liberalnostjo prišli.

Mirna Peč na Dolenskem 23. junija. B. J.

Lansko leto osoré smo imeli malo veselih naznanil o sviloreji; mnogim je bila vsa zalega pod zlo šla iz več vzrokov. Ker je na zdravem semenu vse ležeče, si prizadeva slehern umen svilorejec takega si preskrbeti. Radostno pišem te vrstice v dokaz, da naša blaga dežela je sposobna za svilorejo. C. k. kmetijska družba v Ljubljani je bila poslala to leto dve medalji v našo faro. Prvo je dobil Janez Povše, posestnik v Podborštu za marljivo zasajanje in gojenje murbovih dreves, kakor tudi za uspešno rejo sviloprejk, drugo pa Janez Fifolt iz Golobinjeka zaradi pridnosti v sadje-reji. Sviloprejke so se pri nas dobro sponesle. Povše Janez ima čez cent lepih kokonov, kajti gosenice so bile vse zdrave in enake velikosti, da jih je bilo le vesenje gledati. Dva lota jajčic je bil dal izleči. 22. maja so črviči bili izlezli, 21. rožnika so se gosenice zapredale. To naznanjam njegovim dosedanjim kupcem v prid, da še o pravem času z zdravim semenom preskrbijo, kar bo gotova korist tistim, kateri drugih nočejo

*) Lepo prosimo!

goljufati. Kar semena je Povše v okolici bil razdal, to se je vse dobro sponeslo.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Dalje.)

4. O ruvanji ali kopanji sajenk.

Kopanje rastlinic se mora najbolj pazljivo izpeljavati, če hočemo kaj uspešnega doseči od sajenk, ktere smo namenili presaditi.

Al malokterikrat se dela na tanko, kakor je treba. Delalcem je premalo znano, da sajenke morajo imeti obilo in nepoškodovanih koreninic; ni jim dosti, ali pa celó nič mar za to, bode li sajenka se prijela ali ne. Velikokrat se vidijo skopane sajenke, ki tako izgledajo, kakor da bi bile za grmado pripravljene. Koliko od takih pa bi se prijelo in pognalo, ko bi se bilo pri kopanji previdno ravnalo!

Za tako delo se morajo tedaj le previdni delalci jemati; oni se ne smejo prehiteti v delu, delati morajo zmerno. Ne sme se zahtevati od njih, koliko sajenk mora do te in te ure skopanih biti; vsaka rastlinica naj se varuje, da se nepoškodovana skoplje; bolje je malo število, pa — dobrih.

Podučiti je pa treba delalce, in jim razložiti to-le:

1. Pri kopanji mora vsak delalec imeti ostro sekuro, lopato in močán nož.

2. Kakor puškina cev debele sejenke naj se na severni strani nepoškodovano zaznamujejo, iz zemlje pa tako vzemó, da koreninice od debla do odreze čez en čevlj do poldruzega merijo. Pri manjih naj pa koreninice bodo vsaj en čevlj dolge.

3. Če imamo 4 čevlje dolga ali še večja drevesca izkopati, naredimo ozek jarek toliko od debla, kolikor dolge mislimo koreninice pustiti. Ko smo začutili koreninice, odrežimo jih z ostrim nožem ali pa z lopato. Potem naj se od vseh strani z lopato po strani pod kepo suje, da se odrežejo tiste koreninice, ki naravnost v zemljo segajo.

Ko smo tudi to dokončali, moramo sadiko s kepo naravnost kvišku vzdigniti, tista prst, ki je med koreninami, se pa ne sme z drugim orodjem kakor s prsti otrebiti.

Če je pa rastlinica s kepo tako težka, da je ne moremo vzdigniti, naj se pa prst stoječi s pripravnim orodjem odvzame. Tukaj mora delalec zeló pazen biti, posebno oni čas, dokler dela s sekuro ali sploh z železnim orodjem. Nikoli ne sme naravnost v zemljo mahati, da ne odseka lepih koreninic, zmirom le nekoliko postrani.

Ko so na ta način koreninice od zdalej odsekane, naj se sajenka naravnost kvišku vzdigne, po strani zato

ne, ker bi se koreninice lahko polomile, ki smo jih poprej varovali.

Če pa imamo manje rastlinice, ni treba narejati jarka tacega kakor pri velikih. V tem primerljeji odrežimo v natančni daljavi od debla z ostro lopato korenine steblica navpično, nekoliko jih odkopajmo in vzdignimo sajenke iz njihovega stojališča.

4. Vsako drevesce položimo pazljivo v senco ali pa kam drugam, kamor solnce hudo ne pripeka. Na solncu puščati sajenke ali pa jih trdo na zemljo metati, silno je škodljivo koreninam.

5. Če imamo prav majhine sajenke izkopati, jih bomo najlaže iz zemlje dobili, če z lopato varno gremo v zemljo in več rastlinic vkup iz zemlje vzdignemo. Na ta način se koreninice še manj poškodujejo.

6. Če iz sadišč moramo prav majhine rastlinice s kepo presajati, ktere prav gosto stojé v razorih ali nemešano, takrat vzemimo ostro lopato in naredimo od obeh strani vsake vrste z lopato navpične jamice 6 palcev eno od druge, vzemimo rastlinice ven in jih presadimo potem, ko smo jih na sadišču še v manje kepice razdelili; tako bode rast bolj gotova.

7. Če pa kdo prav majhine rastlinice presaja, in to delo s tem opraviti hoče, da rastlinico vsako posebej izpuli, ta ravná napačno, ker potem mnogo koreninic pokvari. Da temu v okom pride, naj jih več vkup iz zemlje potegne.

8. S kepo je prva vrsta sadbe, če smo prst varovali, dognana, posebno če pozimi presajamo. Če pozimi drevo skopljemo in ga hočemo s kepo presaditi, pa daleč prepeljati ga, najbolje je za to, da mu vsa prst ostane, če ga potaknemo v vodo, in kedar zmrzne, na omi prostor, kjer bode stal, peljemo. To se pa more priporočati le pri večih drevesih. Taka sodba je predraga za vsakega in je bolj v vrtih in v drevoredih v navadi, kjer se nadomestujejo posamesna drevesa.

Pomniti je še to, da se mora pri toliko odraslih drevesih jarek okoli debla že eno leto poprej narediti, tako širok, da lahko z ostro lopato koreninice porežemo.

Ko je vse to končano, pokrijmo prostor s smrekovimi ploščami, in koreninice bodo dobile novo moč. Tako drevo se potem gotovo prime in lepo raste.

Tako se ravnajmo in prav bodemo sadili in zgube ne bode.

5. Kako obrezovati sadike?

Ko smo sajenke skopali tako, kakor je povedano bilo, moramo jih v vejah in koreninah obrezati. Ako bi obrezovanje opustili, ne bi bil potem živež, ki ga rastline po koreninah srkajo, v pravi razmeri z deblom. Zato se mnogo rastlinic posuši in popolnoma pogine. Mnogo jih pa tudi, ako jim nismo koreninic in vej porezali, zato konec vzame, ker so bile pri vožnji in kopanju ranjene; to naredi, da vsajene rastline gnijó in se posušé.

Potrebno je obrezovanje vseh poškodovanih koreninic, vej pa toliko pustimo, kolikor jih koreninice lahko preživé.

V ta namen poslužimo se ostrega, nazaj zakrivljenega noža. Vsako koreninico odrežimo od spodaj nazgor, tako dolgo, da dobimo primerno razmero med koreninicami in deblom.

Pri takih drevesih, ki imajo veliko in dobrih koreninic, moramo tudi več vejic pustiti, kakor pri onih, ki imajo malo pa slabih koreninic.

Sajenkam na slabi zemlji se mora tudi več vej odvzeti, ker tu nimajo toliko živeža kakor na dobri zemlji.

Obrezovanje je potrebno pri vseh takih sajenkah, kterim smo koreninice poškodovali. Ako pa drevesce

ima vse koreninice nepoškodovane in nam okoliščine pripuščajo, jih z vsemi presaditi, potem ni ravno neobhodno treba, obrezovati jih. Vendar je pa še pri vsem tem koristno, kajti navadno vsako steblice po presadbi peša in boleha, koreninice jim pa ne morejo toliko živeža dajati, da bi se mogle prijeti.

Če imamo obrezati take sajenke, iz katerih hočemo v prihodnje visoka drevesca imeti, moramo skrbno na vrhe paziti, da se ne poškodujejo. Hočemo pa le živo mejo zarediti, porežimo drevescem vrhe in vse veje. Vendar pa ne mislimo, da drevesce, kedar vršiček zgubi, potem nikoli več lepo drevo biti ne more. Ne! tako poškodovanje vrha se zopet zaraste tako, da pozneje še poznati ne moremo, kje je poškodovano bilo.

Če se nam listnata drevesa previsoka ali nekoliko nagnjena zdijo, porežimo jim postranske veje z vršičkom, brez razločka na različnost dreves, da bodo ravno stala. Našli bomo potem, da se bo takim drevesom postranska vejica kviško obrnila in lep vršiček nadomestovala.

Neumno je, ako je kdo teh misli, da šilovina ne strpi obrezovanja. Več skušinj je pokazalo, da drevesca iz vrste šilovja, ki smo jih obrezali, dobro rastó. Posebno manja drevesca, ki so 1 do 2 čevlja visoka, če jim vse veje odvezamemo, vendar še dobro rastó; res je pa, da se bolje obnašajo, ako se jim nekoliko vej pusti. — To je od manjih zapomniti. — Pri veči šilovini je pa obrezovanje škodljivo. Pri odraščeni in pa prav majhini je dobro, če jih le do sredine obrežemo.

Če imamo majhina šilovnata drevesca tako vsaditi, da nizki gozd iz njih postane, in če je zemlja srednja ali pa celó slaba, takrat obrežimo take rastline pred vsajanjem za 4 palce in rastla bodo boljše, kakor če bi jih ne bili nič obrezali. (Dal. prih.)

Čbelarjem.

Po Dzircoskih panjovih v tem zboljšani naši panjovi, da imajo premekljive satovne dilice, se dobivajo pri meni v Ljubljani.

Miha Pakič, trgovec z lesenino.

Mnogovrstne novice.

* *Letina na Francoskem* se zarad hude suše za ozimino slaba kaže; žita bode malo pa tudi sená. Žitna cena je tedaj ondi že poskočila. Da ne bode žita primanjalo, že se naroča iz Amerike, južne Rusije, Ogerskega in podonavskih knežij.

* *Nezrel krompir* je zdravju zeló škodljiv. Na Dunaji ga na trgu jemljejo prodajalcem in jih kaznujejo, da škodljivi sad nosijo na prodaj. Naj bi bilo to svarilo vsem trgovcem, kjer se prodaja nezreli in zato strupeni krompir.

* *Magjar za pet goldinarjev*. Magjarski minister za deželno brambo naznanja častnikom in vojakom, naj oni, ki hočejo svoj priimek pomadjariti, dotičnim prošnjam rojstni list in pet goldinarjev priložijo. Plemenitaži pa, za ktere je odmerjena viša plača, morajo vrh tega vložiti posebno prošnjo, če hočejo, da se jim odpusti viša plača.

Napoleonove sanje na St. Heleni.

Lirična rapsodija. Zložil Fr. Zakrajšek.

(Dalje.)

Tak Napoleon.

Ker začel je Sanjoslav porogo s tem, Spletši mu jo, ki sicer bi molčal, Ino, kar je nekedaj sanjaril

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrť leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 6. julija 1870.

Gospodarske stvari.

Odprto pismo

sadje- in vinorejcem Vipavskim. *)

Dragi gospodarji Vipavski! Veliki zbor družbe kmetijske kranjske 4. dan maja letošnjega leta je po predlogu dr. Jan. Bleiweis-a enoglasno sklenil poslati Vam to pismo, ki naj Vas prijazno opomni tega, za kar je Vaš nepozabljivi rojak Matija Vrtovec v svoji „Vino-reji“ že 1844. leta svoj krepki glas povzdignil — in to je:

sadite in ravnajte izmed zgodnjega sadja, kar največ morete, žlahno, pitano.

„Iz Dunaja delajo že železno cesto proti Trstu“ — tako je pisal rajnki Vrtovec leta 1844. — zato poskrbite za časa, ljubi deželani, da Vaši gorki in pitani kraji postanejo Dunajčanom, ki imajo veliko cvenka, sadni in grozdni vrti!“

Tako je že pred 26 leti govoril Vaš blagi vinorejski oče, — tako danes govori družba kmetijska, skrbna Vaša mati: obá Vam kličeta: proč s slabim sadjem, za katero nobeden ne mara, če tudi je novina, in namesti slabega sadja, naj si bodo češnje, hruške, marelice, breskve ali grozdje, zasadite velikovredno žlahno in pitano.

Saj imate že pri Vas ali blizo Vas tako cenjeno sadje; le pomnožite ga! Prideluje naj ga vsak, in kupčija v tuje kraje, ki jo polajšuje že in jo bode v prihodnje še veliko več polajševala železnica, bode Vam prinesla dohodkov, da se boste sami čudili, in da se bodo čudili Vaši potomci, ki, ako bodo videli še kakošen reven sad današnjih dni, ne bodo skor verjeli, da v Vaših vrtih so kedaj stala borna drevesa revnega sadja.

Dragi Vipavci! Kaj ne, da za srečnega imate vsega, kdor kak zaklad (šac) vzdigne?

Tako srečni morete Vi kmalu, čez malo let biti, ako le hočete! Vi namreč imate nekaj, česar mi vsi drugi Kranjci za noben denar si kupiti ne moremo; — Vam namreč je Previdnost Božja dala milo podnebje, v katerem sadje in grozdje zori pred in bolje, kakor drugod pri nas.

To milo podnebje je poseben Vipavski privilegij, za ktereга morate dobremu Očetu nebeškemu hvaležni biti s tem, da v njem izrejate samo pitano zgodnje sadje in žlahno grozdje za na mizo, katero lahko prodajate križem po svetu, in tako sebi pomagata na

*) Pismo to, osnovano po sklepu občnega zbora družbe kmetijske 4. maja t. l., namenjeno je v to, da se naznani veliki množini, na taboru zbrani.

bolji stan, pa tudi vsi naši deželi privabite mnogo novcev iz tujih dežel.

Lahko bi Vam naštel pitano sadje in grozdje za na mizo, s katerim naj bi se nadomestilo to, kar je zdaj le male vrednosti. Al tega Vam na tem mestu razkladati treba ni; saj imate izvedene možake med seboj, ki Vam bodo tudi v tem pravo pot kazali; le ubogajte jih, in družba kmetijska Vas bode na vso moč podpirala.

Tako združeni z rodoljubnimi rojaci svojimi in z družbo kmetijsko, sklenite danes, slovó dati vsemu takemu zgodnjemu sadju in grozdju, katero v kupčiji malo šteje, in ga nadomestite s pitanim, veliko več vrednim. Verjemite družbi kmetijski, da za vsak gol-dinar jih prejmete po tem 10, in vipavska kupčija bode slovela po svetu.

Taka drevesa in take trte bodo na veke najlepši spominek Vašega tabora — in besede Vodnikove še posebno se dadó v tem oziru na Vas obrniti tako-le:

Vipav'c! Tvoja zemlja je zdrava
In pridnim nje lega najprava —
Išče Te sreča, Našel jo boš,
Um Ti je dan, Ak nisi zaspan!

Po sklepu občnega zbora
glavni odbor družbe kmetijske v Ljubljani
27. junija 1870.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Dalje.)

6. Kako moramo izruvane sajenke ravnati, ako jih ne moremo precej presaditi?

Pogostoma se zgodí, da izruvane in že obrezane sajenke ne moremo precej vsaditi. Ako jih z golimi koreninicami pustimo na solncu, posušile se bodo koreninice kmalu ali pa zmrznile in zgubile življenja moč.

Neobhodno potrebno je koreninice sajenk varovati, da ne vsahnejo in ne zmrznejo. To se dá pa na več načinov izpeljati in zavisí od sajenk samih in od časa, kako dolgo jih moramo shranjene imeti. *)

Ravnajmo tako-le:

Naredimo primerno globok jarek, denimo sajenke napošev va-nj in z rahlo zemljo pokrijmo koreninice.

Ako pa hočemo sajenke od jeseni do spomladi shraniti, zberimo si tak prostor, ki ima rahlo zemljo. Potem vzemimo nekoliko sajenk, jih denimo našev v zemljo in pokrijmo koreninice sajenk tako, kakor da bi jih sadili.

*) Mnogo vrtnarjev je te misli, da se mora okopana sajenka nekoliko ur na solnce djati, da se koreninice dobro posušé. To je napačno, kajti solnčni žarek je strup vsaki rastlini. Pis.

Ko smo to storili, delajmo zmirom tako naprej; najboljše je, da jarki z zasajenimi sajenkami kakor kolobar izgledajo. Paziti moramo, da so vsi prostori med koreninicami s prstjo zadelani. Zalijmo potem kolobar dobro z vodo in take pustimo do spomladi.

Na ta način vdelane sajenke ne trpé škode. Če bi pa koreninice le od zgoraj zadelali in na majhine prostorčke med koreninicami ozira ne jemali, splesnile bi nam koreninice čez zimo in sajenke se spridijo. Za malo dni pa ni treba vseh prostorčkov zadelavati; zadosti je, da koreninice samo pri vrhu zadelamo, da jih solnce ne pripeka. Tudi zadostuje, če ni treba dolgo časa z nasadbo čakati, da koreninice v vodo potaknemo, ako je blizo. To je hasnovito, pa nam najmanj dela prizadene.

Če pa smo izkopali take sajenke, ki ne strpijo prav nič suhote, kakor bor, moramo jih pa vložiti v moker mah.

7. Na kaj je paziti, če hočemo sajenke kam poslati?

Pri pošiljanji moramo gledati na to, da sajenk, kedar jih zvezujemo, nič ne poškodujemo, da se koreninice in vejice ne polomijo, in da koreninice ne zmrznejo in se ne posušé. Pretrdo zvezati jih ne smemo, vendar pa vsaj toliko, da se ne ribljejo druga ob drugo, pa tudi ob vrvi in verige se ne smejo drgniti.

V bližnje kraje jih pa lahko prenesemo, če je vreme oblačno; če pa solnce hudo pripeka, jih moramo z rjuho pokriti in med potjo z vodo polivati.

Za dolgo pot je tudi dobro, da jih v mah zavijemo in z vodo zalijemo in med potjo še enkrat.

Če imamo manj sajenk, pa prav daleč poslati, obrežimo jih na vejicah in koreninicah. Je to končano, položimo koreninice prav na gosto in zvezimo jih na več krajih. Sèsekajmo potem mah na drobno in zadelajmo prostore tistih rastlinic, katerim so se koreninice že nekoliko osušile. Zvezimo potem dolgo slamo na tistem koncu, kjer je bila odrezana, naredimo podobo kolesa. V sredo tega kolesa denimo sajenke, povežimo slamo s trtami in napojimo koreninice z vodo.

Na ta način zadelane sajenke se dajo tudi pri hudem mrazu daleč poslati brez škode.

8. Kako naj presajamo sajenke?

Ko smo jamice naredili tako, kakor je bilo povedano, sajenke pravilno izkopali, obrezali in na sajenski prostor prinesli, potem je treba, da jih tudi pazljivo vsadimo.

Držimo se pri sadbi sledečih pravil:

1. Sajenke enako velike sadimo vselej vkup; ako bi majhine sadili med velike, lahko vélike zatarejo male.

2. Ne sadimo steblic nič globokeje ali vsaj ne veliko globokeje kakor so popred stala. Samo na peščeni zemlji naj se 2 do 3 palce globokeje denejo. To pa zavisí od sajenk; ako so večje, morajo se globokeje kakor za 3 palce v zemljo djati. Bolj gotovo se pa primejo, če majhne 6 do 12 palcev dolge sajenke v 10 palcev globoke in 12 palcev široke vsadimo tako, da jih 7 do 8 palcev od jamice z zemljo ne zadelamo. — V tem slučaju ne škoduje solčna pripeka, koreninice imajo dosti vlage.

Če imamo dosti sajenk, denimo v vsako jamico dve rastlinici po 3 palce eno od druge. Stroški niso večji, pa popravljanja potem ni treba, ker je sadba bolj gotova.

3. Skrbimo za to, da koreninice naravno namero dobijo, posebno, da postranske vodoravno lego imajo.

4. Delajmo tako, da vsi prostori med koreninicami so napravljeni z rahlo prstjo, ki jo moramo zdrobiti.

5. Zalijmo koreninice, predno smo še jamico popolnoma zasuli, in sicer tako, da prst blatna postane. To naredi, da se zemlja dobro med najmanje prostorčke koreninic vleže in koreninice vlago dolgo obdržé.

Ako se pa to ne dá storiti, pritisnimo dobro zrahljano prst med koreninice; tudi s tem bomo nekaj dosegli, čeravno nikoli toliko, kakor če zalijemo.

Sploh tako-le delajmo: Napolnimo jamico s šaro, ki je na strani, toliko, kolikor je koristno, da rastlinica pravo stojališče dobí.*)

To šaro, ki smo jo narobe v jamico djali, dobro pohodimo; sajenke denimo v sredo jamice in koreninice jej zasujmo z dobro prstjo. Ko to delamo, vzdignimo postranske koreninice tako, da vodoravno lego dobé, in premikajmo sadiko, da se prst dobro koreninic prime.

Ko so koreninice povsod dobro z rahljo prstjo zadelane, polijmo toliko z vodo, da prst blatna postane.**)

Poravnajmo potem jamico popolnoma z zemljo, ki je še ostala, in pritlačimo vse nekoliko z nogo. Če je pa prostor močno solncu izpostavljen, pokrijmo površje jamično s šaro, ki naj se narobe poklada. Je mah blizo, pokrijmo z mahom na debelo, na mah pa položimo kamenčkov ali pa 4 do 6 klinov zabijmo v zemljo, da nam sapa mahú ne raznese. Tako pokrivalo dolgo vzdrži mokroto v sebi in dež lože do zemlje predere, kakor skozšaro. Sèm in tjè se poslužujejo tudi večih kamenov, da zemlja dalj časa vlažna ostane.

Ako veliko sajenko hočemo brez količka pustiti, moramo okoli debla 4 do 8 palcev visok keglast kup napraviti iz zemlje ali šare, da drevo guganja varuje, in vodo, ki pri deževnem vremenu po deblu teče, k koreninicami obrača.

Če je sadišče prav vlažno, namesti jamic samo šaro v kup zdrgnimo in rastline na tisti kraj posadimo z dosti velikim kupom. Tukaj tedaj ne sadimo sajenk v zemljo, ampak na zemljo. — Ta sadba je vspešna, če nismo premajhnih kupov napravili, in koreninice tako pokrili, da se prenašlo ne posušé.

Če imajo sajenke kepo, posadimo jih v sredo jamice; kepe pa morajo od zdalej, kakor pri strani z rahlo zemljo napolnjene biti, da jih veter ne posuší.

(Konec prihodnjič.)

Šolske stvari.

Ozir na načela in sklepe 19. učiteljskega zbora, ki je bil binkoštni teden na Dunaji.

„Novice“ so svojim bralcem že povedale, da je bil na Dunaji shod nemških ljudskih učiteljev. Sešlo se jih je bilo do 2000. Mnogo je bilo tudi tujcev med njimi, ki so prišli svoje neslanosti prodajat avstrijskim nemškim učiteljem. Žalibog, da so jih šli poslušat tudi nekteri slovenski, med njimi g. Lesjak. Liberalni časniki so polni hvale, katero pojó novopoganskim načelom, ki so jih razvijali ti kulturonošci, in priporočali vladi avstrijski.

Naj „Novice“ pa tudi povedó, kaj pošteni dunajski Nemci mislijo in pravijo o tem shodu. Na Dunaji in okoli Dunaja na Avstrijskem in tudi na Štajarskem, nemškem in slovenskem, se je ustanovilo mnogo kato-

*) Če imamo z več jamicami opraviti, položimo palico nad jamo. S tem zaznamovamo črto, katero bo po zasadbi jamino površje dobilo. Potem bomo sajenke na tanko v zemljo djali; brez tega znamenja bi se ne moglo zgoditi. Pis.

***) Ko smo sajenko z vodo polili, se ne sme več premakniti. Paziti se mora dobro, da se jej v prvo natančno stojališče dá. Pis.

Če bolj se pleme po enem vodilu redi, bolj je tako pleme stanovitno, in torej so že požlahnjena plemena tolikanj več veselje in dobiček kmetovalcu, kateri se pri živinoreji vedno umnih vodil drži.

Zárod gozdov s presajanjem mladih sadik.

(Konec.)

9. Kako vsajene sadike varovati?

Vsakdo, ki je veliko dreves posadil, bode gotovo skrbel, da mu jih nihče ne poškoduje, sicer je ves njegov trud zastoj.

Vsak prostor, ki je nasajen z majhnimi sajenkami, mora se skrbno varovati skrivne divjačine in domače živali. Najbolje je, da jarek okoli sadišča skopljemo, ali da se prostor s primernimi mejami ogradi.

Če pa imamo več sajenke, 6 do 10 čevljev dolge, presaditi, moramo jim podporo dati, kajti brez podpore jih veter sèm ter tje maja, ali sneg polomi. To pa se naredi s količki, ki morajo primerno dolgi in debeli in iz trdnega lesa biti. *) Tudi morajo koli, ki naj pri večih sadikah k večemu 7 čevljev iz zemlje molé, pred zasadbo v zemljo zabiti biti; če jih še le potem zabijemo, ko so že drevesca v zemlji, lahko bi se zgodilo, da jim poškodujemo koreninice, koli pa bi v zrahljani zemlji tudi trdno ne stali.

Prvo je tedaj, da zabijmo kol v sredo jamice; pri sajenji sajenk pa opazujemo, da kole zmirom tako postavljamo, da zaznamovana polnočna stran zopet na isto stran pride, da kol proti poldnevni strani stoji, da more sadiki v vročih dnevih opoldne nekoliko sence dati.

Ko smo sajenke tako vsadili, kakor je bilo povedano, je privežimo s trto ali pa slamo v podobi 8 nekolikokrat, pa ne trdo, na kol; med kol in sajenko je dobro mahú djati, da se ne riblje in tako ne rani.

Na pašnikih je treba sajenke še 4 čevlje visoko s trnjem, najbolj z brinovino, ovezati. Če so pa s tem še premalo zavarovane, pa zabijmo več po 5 čevljev iz zemlje molečih količev okoli sajenke.

Da sajenke po koncu rasto, pomaga to, da dva 5 čevljev iz zemlje stoječa kola zraven sajenke zabijemo in jo s slamnatimi vrvmi ali pa trtami na kole privežemo.

Opazujemo potem sadišče. Če trava raste, smemo jo kositi, živino pa še le po takem sadišču pasti, ko so drevesa že toliko odrasla, da ne trpé škode, ako se živina ob nje drgne; majhnim in še ne odraslim drevescem se sicer koreninice polomijo in posušé.

Franjo Padar.

Odgovor na dvoje vprašanj.

Kako pomagati boleznim v gobcu in na parkljih?

„Novice“ so to bolezen že tolikokrat popisovale, da vsak gospodar, ki naš list ima in si ga v bukve vezati dá, pomoč lahko najde v njih.

Na Otlici se je, kakor se nam piše, pred nekoliko tedni začela ta bolezen in zeló razširila, tako, da so gospodarji v strahu.

Ravno ta bolezen je lani in letos zeló razsajala po več deželah, tudi na Štajarskem, Kranjskem itd. Nerva ni bila, skor nobeno živinče ni poginilo, ako ni

*) Povsod priporočano žganje takih kolov od spodaj ne trpí zavoljo tega nič dalje, ako se taki koli z žgano smolo ne napojijo. Mnogo skušenj je že narejenih. Ako pa od spodej žgane kole pol čevlja nad, in pol čevlja pod zemljo z zažgano smolo nekolikokrat namažemo in pustimo, da se še pred zabijanjem v zemljo posušé, je to posebno dobro in taki koli veliko delj časa trpé, posebno pa, če smo jih od hrastov, ali akacij ali šilovine vzeli.

Pis.

že popred bolešno bilo. Ko se mehurčki v gobcu, na jeziku ali tudi nad parklji in med parklji prederó, se zacelijo kmalu in boleznim je konec v kakih 8, 10 ali 14 dnevih. Vendar trpí živina veliko, ker ne more žreti, jo noge bolijo, vročnica trpinči, včasih se tudi na vimenu naredijo mazulčki. Včasih pa je tudi huda ta bolezen, da živina pogine, parklje izzuje itd. Tudi je nekaterekrat nalezljiva.

Navadno pa, kakor smo rekli, ni bolezen huda, in če manj se ozdravlja, tem bolje je večidel. Ljudje so večkrat prav neumni in ribajo jezik in gobec z ostrimi zdravili ali drgnejo kožo nad parklji z njimi. Vsak pameten človek lahko razvidi, da, kjer je bolečina in vročina, se le s hladnimi rečmi tolažiti mora, a ne ogenj še netiti!

Zato naj se bolni gobec spira rahlo le z mrzlo vodo, z jesihom zmešano, kateri se pridene še nekoliko medú (strdí). Tako naj se gobec (in to rahlo) spira vsaki dan kake trikrat. Bolno živino imej v čednem, ne soparnem hlevu in dajaj jej (ako more še kaj žreti) le mehke klaje, ne sená ali otave.

Ako ima živinče bolezen na parkljih, tudi malo počenjaj; v čednem hlevu jo drži, ne goni je na pašo; trikrat na dan jo postavi v tekočo vodo za pol ure, ali pa parklje ovij z ilovico, ki si jo z jesihom podelal; tako rahlo ovite parklje polij včasih z mrzlo vodo.

Tako ravnaj pri navadni boleznim v gobcu in na parkljih. Če pa je koža v gobcu ali okoli parkelj gnajiti začela, treba je gnojna mesta pomočiti z vodo, v kateri se je raztopilo žgano apno.

Odvrniti te boleznim takrat ni mogoče, kedar je kužnina v zraku, kteremu ne moremo prestriči poti do živine.

Kako mravljinice odgnati od drevja.

Gospodarja v Sodražici, ki nam je to vprašanje stavil, napotujemo na 10. list letošnjih „Novic“, pa tudi na to, kar je bilo v našem listu že mnogokrat rečeno, da prav gotove pomoči zoper ta mrčes ni. Mnogi vrtnarji pa hvalijo tudi petroleum, ono smrdljivo kamnito olje, kteremu se ogiblje vsaka žival.

Politične stvari.

Dvakrat tri.

Ustavneži so res smešni ljudje. Na jeziku jim je zmirom Avstrija, delajo pa na njeno pogubo. Federalizma se bojé kakor peklenščeka, češ, da federalizem razruši Avstrijo. Tako so kričali pod Schmerlingom, in brž potem so sprejeli dvalizem, ki je Ogersko odcepil od Avstrije a nič družega ni kakor federalizem iz dveh členov, — in isto tako kričijo tudi dandanes, pa sklenili so že, da Nemci, Magjari in Poljaki morajo „vodstvo“ prevzeti v Avstriji, to je, gospodje biti vsem drugim narodom. Galiciji naj se dá samostojnost, vsem drugim, sedanji ustavi nasprotnim deželam in tudi Čehom pa nič.

Ni še gotovo, da bo deželni zbor galicijski zadovoljen s tem, o čemur so se nekteri kolovodji poljski pogodili s Potockijem; al recimo, da bode zadovoljen in da se potem Poljakom posebna pogača peče, kaj pa bodo vsi drugi narodi avstrijsko-ogerski k tej trójici rekli? Gotovo se vsi narodi takraj in unkraj Litave vzdignejo zoper nemško-magjarsko-poljsko gospodstvo. V vrsti teh nasprotnih narodov bodo Čehi, Rusini, Hrvati, Srbi, Slovaki, Slovenci in Tirolci. In tem nenemškim narodom se bode pridružilo obilo avstrijskih Nemcev, ki so iz družih vzrokov tako malo